

Maori – vattnets folk

Minnesanteckningar av Peter Ericson

Introduktion

AO inleder. Praktisk kunskap ska avhandlas, där vi låter de olika aktörerna beskriva sina respektive kosmologier och deras möte med kolonialmakterna. Vi bygger upp en kunskap som inte bara blir vår (västerländska) bild.

Här ska blandas föreläsare och praktiskt arbete. Olsson går igenom sommarens planerad aktiviteter. Norman Charles nämns, exempelvis. Ett antal dagsprogram planeras fram till och med 20-30 augusti innevarande år; varav vissa temata och etniska grupper återkommer. Vi tar fortfarande emot förslag (på aktiviteter).

Not Namnen på deltagarna som ställer frågor: AO: Anders Olsson. JE: Jonas Engman. PF: Patricia Fjellgren. HO: Hannes Olsson. PE: Peter Ericson. ER: Erena Rhöse, föredragshållaren.

1. MAORIEPRINSESSAN

Hon hälsar platsen och folket. Näsor gnuggas.

2. Skräppbo Skolsal, välkomna till Maori

Jag bara hälsar er välkomna
välkomna till vår kultur, från min del av vår kultur
det är med stor respekt
men jag tar med mig och delar det jag vuxit upp med
Jag upplever att det har blivit ett väldigt intresse för vår ... andlighet
[*māori talas längre parti*]
hälsar till dig (undertecknad), jag känner mig hedrad,
ett jättetack för allt jobb du har gjort med markfrågorna, för samerna ...
Att du jobbat med marken, markfrågorna, förfäderna
som ger plats åt kommande generationer
... Jag vet inte om Sverige koloniserats, känns lite grann så,
mycket som man kan dra gemensamt
Samma tänkande delas av maorier och samer.
Marken, hon är vår Mor
Papatuanuke – Vår Jord.
vem ska ta hand om henne
om vi inte är där och tar hand om hennes sång
Alla ska kunna ta hand om hennes sång
För det är många nationer som gömt eller glömt hennes sång
Det som jag hör i jojken, till exempel ... Då kan jag koppla ihop det med min granne.
Jag vill gärna ha dom svenska sångerna men (☺) – med respekt –
i era hjärtan får ni försöka ta tillbaka sången.

Not: māoriska ord återges fonetiskt men utan [ ], dvs så som dom uppfattat

3. Sången

Genom sången kartlägger man sig själv...
Man kan kartlägga sig som ett folk, man kan kartlägga sig till stjärnorna,
man kan kartlägga sig till det osynliga ...
Så det är genom sången man når de olika delarna
Och ... ☺ jag tycker den sången som man har
i den här världen, i den västerländska världen,
det är en väldig tick-tack-sång
som man springer hårt efter
och hinner inte med
Så jag känner att det är den delen som har
tagit en del av våra magiska sånger
Sånger ... Det är det som gör att jag frågar om hur är det med kolonisationen.
Klocksången ... Den är nog för hård för våra maoriska hjärtan, egentligen ...

4. Solsången

Det är en helt annan sak ...
Om man följer *riro riro's*, den maoriska gökens sång
det är en bra sång - så man verkligen *vet* var man är genom året
Men... det är intressant att höra den här i Sverige
Han är inte så lång tid kvar
men *riro riro* är hela året ...
Det är då man går ut och fiskar, olika sorter ...
så det är en annan klocka.
Och den stämmer bättre.
Det är de olika fåglarnas sång man lyssnar på under dagen och vet
vad man ska göra då ... och då ...

Det saknar man lite grann.

Eller ... är ni vana vid alla lyssna till alla sånger?
man tappar aldrig bort sig,
under Dagen, så många sånger som det är ...
Och så småningom kan man lära precis vad man ska göra.

Och sen har vi *piwakawaka*, kul, för den följer man
man tappar aldrig bort sig när man har *piwakawaka*
det är en liten fågel, den dansar med sin svans
Och en följer en genom skogen
så att man inte kommer bort ☺
... Det gör man inte här i Sverige ☺
det är lätt att komma bort
när inte *piwakawaka* följer ☺

Möte med den maoriska kulturen - Erena Rhöse 2009-05-26

Jag måste tänka väldigt mycket innan jag tar mina släktingar genom skogar här man ser samma stenar hela vägen runtomkring man går in i *tanimahu* med otrolig respekt. men man kan prata med skogen, *tanimahita* Och det är en Sång till Moder Jord

5. Fred, Livskraft och Människa

tahimāoriora = Livskraft

Det är därför jag när jag gnuggar näsan med er. det är inte det att jag vill sätta näsan i erat ansikte ... ett att jag hälsar som jag gjorde är för att förverkliga den Verkligheten:

Vi delar andetag, vi delar Livskraften.

I det här delandet delar vi Fred.

Så jag delar först Fred, sen så delar vi Livskraften.

Då är helt plötsligt jag inte bara Maori, du är inte Svensk.

Du är inte man, du är inte kvinna, du är inte barn, du är inte vuxen ...

Du är - Människa.

Det finns ett maoriskt ordspråk: *māori* Det största Gåvan är Människan

[Cf. *Man är mans gamman*] Människan. Människan. Människan.

Människan i Luften, Människan på Jorden, Människan i Vattnet.

Och det är vi.

Därför som jag har tagit med mig dessa funderingar ...

Allt är gjort av människan ...

Och det är vi som är människor, *tanata*, som reflekterar oss i varandra.

Det är också vi som är levande,

vi, *tanuta*, *tanata* – det är förfäderna,

det är de kommande generationerna

Det är skönheten i allting *tanata*

Och jag vet vet att ni kan nå - jag upplever det själv så i alla fall -

gå ut och ta tag i träden och veta att det är er familj. Så ...

6. Något om kosmologierna

Papatu, Moder Jord

Aurangi, Fadern

jag vet inte hur man uttalar den, egentligen är det inte någon gubbe

denne fadern är Ljuset – *aoa*, Dagsljuset ☺

Himlafadern är Dagsljuset.

- (JE) "Solen?"

- Nej. Himlafadern är den som omfamnar allt. Allt.

Solen är inte riktigt detsamma.

Fadern är den delen som har tillhört den här delen av den här galaxen.

Not: maoriska ord återges fonetiskt men utan [ ], dvs så som dom uppfattat

Aurangi ... Det är hans ljus som gör att det finns möjlighet för Solen att skina. Eller ge ljus. *Aurangi* ... Det är hans ljus som håller det skyddande skiktet omkring den här galaxen.

... *io matawa* ... Tanken, som rör sig med sin själ,

så att den kan upptäcka allt som är mörkt och allt som är ljust.

Io bestämde sig för att bo någonstans ...

bori ... Föräldrarna, i det som vi kallar

tekorekore ... Tomrummet "ingenting ingenting". Därför ...

och från *tekorekore* kom det Stora Mörkret.

Och genom det Stora Mörkret kom *Ao*, det första ljuset [*Awo?*]

[*notera kardinalvokalerna*]

- (HO) Är det Ljuset-som-omsluter?

- Nej, det är Ljuset-som-skapar.

- (JE) Hur?

- Alla galaxer, allt som är skapat. Det är Gud ... Eller gudar ...

Det är [ohörbart eller *Tamataqua*] som håller i den delen av Kunskapen som placeras ut frön så att Ljuset kan växa ...

- (JE) Hur ser han ut ... ?

- Han har ingen absolut form;

för det är all kunskap

Nästa steg *Tihoā*, som bor i *Tekorekore*

Du frågade om kosmologi.

- (JE) *Absolut!*, - (AO) *Det är superintressant!*

Aurangi, Himlafadern kom till Jorden.

Aurangi

Papatumi Moder Jord

Från den skapelsen har vi planetformationerna runtomkring.

Så jag tänkte, det är det jag kan berätta, som jag vuxit upp med.

tafrimaté ... vinden

tanimahutu skogen

tangeroa ... havet och sötvatten

rohomatane ... allt som växer i skogen. som man kan äta

Tumatainga ... kunskap

tu ... krigarkraften för att förändra allting

Rohamokko ... elden

7. Varelsernas olika ansikten ... Det är havet, skogen, jorden ...

8. Engelska skolan

mamma gav bort mig, hon skickade mig till Dom Gamla, jag kom till en ny familj,

Möte med den maoriska kulturen - Erena Rhöse 2009-05-26

ungefär samma stam, man gör som dom gör och man lär sig.
 Man går i skolan, man blir slagen,
 samma som med samerna.
 Men ... Många tappade språket, det var det som skar dom djupaste sår.

9. Identitet

Identitet; hade en far som ville anpassa
 sig till det moderna samhället.
 Och en mor som var väldigt kvar i det Gamla.
 Jag hör inte det språket längre.
 Dom hade en blick som var som ett främmande språk,
 småsjungande.
 Och det finns inte kvar.
 Dagens maoriska är mer allmän, uttryck försvinner ...
 Blir nästan som med engelskan ...

Det finns en sång på maoriska, och den tycker jag är häftig ... *Tu* - [*stampar*]
TUMA är maoris sång, den har power, är kraftfull, sjungs av landslagsrugbyspelarna ...

AWOIE-HUPPANE!!!!!! [etc]

☺
 Och det är verkligen en utmanande sång.
 Men först och främst utmanar den Döden.
 Vi har den här två-aspekten.
 Döden
 tar jag din kraft, då ger jag dig tillbaka till Solen.
 Saknar Solen (i andra kulturer).
Awoie-huppane!! då tar jag din kraft och ger tillbaka till solen.
 Det är det jag saknar som maorier (också), känner väldigt väldigt starkt som maorier:
 Solen. Var är Solen?
 Alla människor är Solen. ☺

T v å aspekter av allting [*dualiteten*] ... Saknas i västerländska kulturen
 Den har bara en sida till allting... ... (därför svårt sortera ut markfrågorna)

Mors vatten och fars vatten
 ger och tar livet (regn)
 Anden hjärta
 Får ni ihop det?

Anden är så enkelt
 inte konkret [*spöregn ute*]

Not: maoriska ord återges fonetiskt men utan [ ], dvs så som dom uppfattat

i kristen förståelse
 aldrig passera min ande
 vatten bibliskt
Hakepake
 Familj-släkt
 Davidsstjärna – Sirius
 formen, ljuset blixtrar
 kunskapen korsningen

11. Ljuset ut i världen - Sinusknoten ger impulser

12. Klockan tic-tac

kunnat förutse nödvändig
 Tar bort en del ...

13. Låter du hjärtat bli en klocka, hur du kan se allting omkring?

NATUREN fåglar
 kallar igen imorgon
 Följer Månen
 och upp- och nedgång
 Min på annat
 Kvinnorna följer Månen
 både och
 Tänk en värld utan klocka.
 Att ta sig tid. Gå utan att springa.
 Det är skönt att gå i skogen och lyssna på fåglarna.
 Man kan närma sig (*vänder sig till PE*) olika urbefolkningskulturer
 med hjärtat, inte med intellektet ...

Världen mindre med klockan.

14. Hel i skogen

Maorie – rita
 Västerländsk vardaglig rytm
 Våra ungdomar svårt att
 anpassa sig, måste lära sig från Skogen,
 det tycker jag är häftigt: att lära sig från Skogen (~ naturen)
 Be om lov av förfäder
 Att få vara hel – ha rätt mycket tid, måste ha mycket tid.
 Ta trä och sedan snida till hus.

15. Ut

Vri kallar ihop anden
kallas därför att
förena det andiga
och från livmodern
kanaler innan man föds
huvudet ut; kropp, själ, skrik, ljuset
Feya och *maioriora* – Poeter och konstnärer
brukar kunna förstå detta

Vissa urberg
tappat bort språket
finns alltid i blodet
i rörelsen
Om man ej kan förhålla till den delen
oberoende av var
man hamnar i världen

För att återerövra Maori: Anden - vatten
vatten så enkelt, intellektet.
Pratat med vattenforskare
Livskraften ser man
livskraften (i)
På en planet utan vatten är det inte möjligt att leva.
Dimmans Kvinna, min gammelmormor.

16. Södra Korsets Tecken

Stjärnorna (och hölkena) ger dimfårar
Tittar på stjärnorna
Vi är förbundna med stjärnorna
Då planet är född
Sorg då försvinner
Södra Korset
håller stjärnorna i handen
Sirius (*på Måori*)
Plejaderna (*på Måori*)
Kunskapen om konstellationernas läge, stjärntecknen ...
När man ser dom åter på samma ställe,
då har det gått ett år. Jag förstår inte varför man vill ta den kunskapen ifrån mig.
(*diskussion om Sirius läge, synlighet och stjärntecken*)
Jesu stjärna ☺
Hällristningar, samiska kulturen, runstenar
Så mycket sten här. Fantastiskt.

Not: måoriska ord återges fonetiskt men utan [ ], dvs så som dom uppfattat

Ko ha tu ... kunskapens gåva. Det är stenen.

Den kommer från Universum.

Jade-stenen är väldigt viktig, speciellt för maorier
den är koden hem genom mörkret, ända fram till
tu - ma

nui ... Kunskapen. Åter till kunskapen

tillbaks genom Det Stora Mörkret, olika faser

- (Deltagarfråga) Den här tiden är inte det stora mörkret?
- Nejnejnej.

E(w)o, det är Kunskapen

17. DNA

Kraften, som kunskapen kommer ifrån

- (JE) Mer komplex, fler dimensioner
- (JE och ER) Idén om tid har tagit bort mycket, förenklat

DNA är inte något som har kommit nu, det har alltid funnits.

En formel, triangel. Tänkte göra den här idag...

Man tar sig genom många olika formationer.

Vi maorier är väldigt emot dom här stora genetiska undersökningarna.

För när man undersöker någons gener, så ska man ha *alla* namn med.

Känner du någons DNA, så kan du ta bort hans liv.

Om man glömmet sitt riktiga namn, blir man sjuk.

Koden ex min morfarsfarfars bar mitt DNA i sin Mantel -

Till exempel har vatten en kod, som man inte känner än.

Det är bra för då kan dom inte förstöra den.

Samerna har sin kod, jag har tittat på de samiska färgerna.

Och de tre gudinnorna ... Och jag vet:

Man kan plocka tillbaka den biten, den andliga, om man gestaltar
de olika delarna.

18. Sammanfoga energier

Lakota, Pine Ridge ... Moder Jord

De sju elementen

kvinnligt/manligt ... Sammanfoga

Höger, uppe, nere,

de två energierna.

Ej enkelt, dela med sig, betala tillbaka

utbrett tatueringar hela Polynesianen,

seden att tatuera sig kan härröra sig härifrån

Tahiti bakom ryggen,

maorier i ansiktet.

Me Moko, som förfäder som Sirius ...
känner starkt
att det är någonslags explosion av tattoo nu.
Knepigt, begravning av min biologiska mor, prat om tattoo.
Färgerna - samma länkar - det handlar om motto: inte bara på min hud.
Tattoo är ej blott utsmyckning.
Lärt alert och vaken
Vikitigt att vara öppna ...
En del av DNA.
Tribal ... Många kan sina förfäder sex generationer bakåt.

Förfäder, generationer;
du är bara Gäst i ditt Hus.

Kunde vara kul tror jag att ge vattenspiraler DNA,
det kan kallas till havet.

ÖVNINGEN ... *Deltagarna formerar vattenkoden.*

19. Dynastierna

De 35 stammarna
Hövdingarna träffas vid kröningstillställningarna
I den situationen ... då får man utmana Kungens position ...
Ju fler generationer, desto fler släktband.
Årliga träffar, vissa skyddar ...
Kungahuset.

- (AO) Hur ser det huset ut?
- *Wai [oa]*: - Sötvatten på maori.

Marai, förfädernas hus.

Jordplatta fattas, fel på huset...

- *rekoteko* etc

inne i huset – panel Därinne: en bild av Vintergatan.

Bilden berättar om Resan ... *Farinat* – matsalen.

Farmimot – där man ser

Fariharet dusch

Om maten inte är bra, får man dåligt rykte.

Hani tillsammans

Tid för 60-åringar

te emot folket.

Hur flytta positionen.

Ceremoniprocessen

Pogfiri

Not: maoriska ord återges fonetiskt men utan [ ], dvs så som dom uppfattat

håller kunskapen
Sniderier
Mannen bestämmer inte stammen, utan kvinnan = matriarkat.
tanamahuto ... Jag hade ju alltså gamla människor omkring mig
När huset är öppet bestäms av
Den oskuldsfulla kvinnan.

20. Stammen

Vem pratar, vem kallar?
Har ofta andiga kvinnoträffar
Men stamsituationen
Starkast av urbefolkningar
Oai – taha
Medvetenheten om de Vita
Kunskap om Andliga ting.
Huset av *Teha*

21. Kolonisationen

Väldigt speciellt, kommer med Krig och dödande.
När västerlänningarna kom, till exempel ...
Och Maori som var öppna människor, dom gav och gav och gav
Sverige är ändå annorlunda. Britterna vill bara ha och ha.
Det finns en annan energi i ert språk.
Mitt folks jämlikhet finns i ert språk,
Vikingarna ... Den kopplingen finns i språket.
Och det här, Skogsfolkens Språk.
- (PF) Hos er har ungdomarna visst fått tillbaka språket?
- (ER) Skriftspråket har funnits sedan 1995, men visst arbete återstår fortfarande.
Dom som har skrivit är borta, dom som hade inblick.
Man kan åter jämföra med vikingarna.
Vad är en sådan kunskap?
Vissa konstanter finns i olika kulturer, bestående värden.
Heliga runor
Samiska språket besjälar folket

Det var en man som drucknade i Skildammen härnedanför.
Nu ska vi ropa upp den drunkande gubbens själ.

Bild: <http://www.templeofgoddess.net/invigningen.html>

APPENDIX FRÅN TRIPALIUM:

Maori (eller Māori) är det [språk](#) som talas av [maorierna](#), [Nya Zeelands ursprungsbefolkning](#) och är ett av tre officiella språk på Nya Zeeland, jämte [engelska](#) och [nya zeeländskt teckenspråk](#). Maori tillhör den [polynesiska språkgruppen](#), en undergrupp till de [austronesiska språken](#). Det finns mellan 100 000 och 160 000 talare, men engelskan är vanlig i alla trakter där maori finns och håller på att tränga ut språket. Språket blev tillsammans med engelskan Nya Zeelands officiella språk år 1987. Maori är ett östpolynesiskt språk, nära besläktat med [tahitiska](#) och Cooköarnas maori, [rarotongesiska](#), men även på längre håll med [hawaiianska](#), [samoanska](#) och [tonganska](#).

De flesta regeringsinstitutioner och departement [sic] på Nya Zeeland har numera beteckningar både på engelska och maori, och många lokala offentliga byggnader och institutioner är numera utrustade med skyltar på båda dessa språk. Statsunderstöd till språkundervisning garanterar att maori går att studera på alla statliga skolor.

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Maori> 8 sep 2009

Not: måoriska ord återges fonetiskt men utan [ ], dvs så som dom uppfattat

Maorierna är [Nya Zeelands](#) invandrade [polyneser](#). Det är ca. 400 000 av landets invånare som är maorier (ca 10 %). Maoriernas språk, [maori](#), blev [1987](#), tillsammans med [engelska](#), ett officiellt språk. De flesta på Nya Zeeland har maorier i släkten.

Ordet māori betyder vanlig eller normal och förekommer i många ord, exempelvis wai, som betyder sötvatten, dricksvatten eller vanligt [vatten](#), till skillnad från saltvatten.

Numera kallar sig många istället Tangata whenua, landets folk.

Maoriernas ankomst till Nya Zeeland

Maorier, Nya Zeelands invandrade polyneser, ett polynesiskt folk som från 800-talet invandrade från [Sällskapsöarna](#). De första invandrarna livnärde sig övervägande på insamling och jakt på öns talrika fågelarter, av vilka de flygförmögna [moafåglarna](#) är mest kända. Samtliga arter moafåglar hade utrotats på 1600-talet. En andra invandringsvåg kom möjligen på 1300-talet, varvid den s.k. klassiska maorikulturen utformades. Näringsfånget omfattade, förutom jakt, odling av [sötpotatis](#) och [taro](#) samt fiske. Byarna var befästa, och krigföring och möjligen [kannibalism](#) var karakteristiska inslag i kulturen. Deras krigsdans [Haka](#) används idag av Nya Zeelands [rugbylandslag](#). Den materiella kulturen präglades av rik ornamentering av till exempel hus och kanoter, och tatueringskonsten var högt utvecklad. Samhället, som var starkt hierarkiskt, var indelat i ett antal bilaterala klaner (hapu) med var sin hövding (rangatira). Hövdingen (och hans inneboende kraft, mana) representerade klanen och dess äganderätt till marken. Den brittiska koloniseringen av Nya Zeeland under 1830- och 1840-talen ledde till konflikter kring jordäggande, och även om den brittiska regeringen skrev på Waitangitraktaten 1840, som skulle tillförsäkra maorierna rätten till sitt land, hade väpnade konflikter under 1860-talet till resultat att britterna konfiskerade drygt 40 % av maoriernas land. Vid britternas ankomst fanns ca 150 000 maorier, men vid sekelskiftet 1900 hade krig och sjukdom reducerat deras antal till 42 000. På 1970-talet hade siffran stigit till ca 240 000, och sedan 1960-talet pågår ett målmedvetet återupplivande av maorikulturen med tyngdpunkt på frågor kring landrättigheter samt utbildning på maorispråket.

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Maorier> 8 sep 2009

Stora Hunden. Canis Major (CMA) 2 Hemvist åt natthimlens starkast lysande stjärna Sirius, som ligger ungefär på en linje åt sydost genom Orions bälte. Vissa av stjärnorna i Stora Hunden ligger mycket nära horisonten.

<http://www.aquilastronomy.com/observing/dec.htm>